

УДК 94(100): 94 (477.86)
ББК 63.3 (0)

Назарій Розлуцький

БОРОТЬБА РАДЯНСЬКОГО РЕЖИМУ З НАЦІОНАЛІСТИЧНИМ ПІДПІЛЛЯМ У БОГОРОДЧАНСЬКОМУ РАЙОНІ ВПРОДОВЖ 1944–1951 рр. ЗА ДОКУМЕНТАМИ СТАНІСЛАВСЬКОГО ОК КП(б)У ТА БОГОРОДЧАНСЬКОГО РК КП(б)У

У статті аналізуються особливості протистояння радянського режиму й українського націоналістичного підпілля на території Богородчанського району в його адміністративних межах 1940–1950-х рр. на матеріалах радянських партійних документів.

Ключові слова: Богородчанський район, документи, радянський режим, націоналістичне підпілля, ОУН, УПА, НКВД, МГБ.

Сучасний етап розвитку історіографії національно-визвольної боротьби ОУН і УПА у воєнні та післявоєнні роки характеризується великою кількістю нових досліджень і широким спектром підходів й оцінок. Руйнуються одні міфи, натомість часто постають інші, і частенько вся суть дослідження зводиться до того, щоб показати героїзм боротьби або ж, навпаки, “запроданство українсько-німецьких націоналістів”. У цьому контексті праці дослідників часто бувають спрямовані не на те, щоб якомога глибше проникнути в суть розроблюваної ними проблеми, а щоб підтвердити свою наперед визначену оцінку. Тому, незважаючи на значну кількість праць про визвольну боротьбу націоналістичних організацій, є величезна потреба вивчити всі доступні нам сьогодні документи для узагальнення й структурування наших знань про цю сторінку в історії України.

Виходячи із цього, постає необхідність ознайомитися з радянськими документами, які висвітлюють боротьбу націоналістичного підпілля. Протягом кількох місяців нашої роботи в Державному архіві Івано-Франківської області ми опрацьовували документи радянських партійних органів (зокрема, Станіславського обкому й райкомів КП(б)У). Тому мета цієї статті на прикладі Богородчанського району (у його адміністративних межах 1944–1957 років) висвітлити гостроту протистояння націоналістичних структур і радянських владних органів, починаючи з моменту утвердження радянської влади й завершуючи остаточним розгромом українського підпілля, на основі радянських партійних документів. Використані нами в статті документи знаходяться у фондах П-1 (матеріали Станіславського обкому КП(б)У) і П-3 (документи Богородчанського райкому КП(б)У).

Доцільність розглядати Богородчанський район у колишніх адміністративних межах виникає через те, що всі структури, як націоналістичні, так і радянські, діяли саме в такому форматі. З радянського боку основними досліджуваними структурами в нашій статті будуть: райком КП(б)У, районні відділення НКВД і НКГБ (після квітня 1946 р. – МВД і МГБ відповідно). З повстанського – районний провід ОУН, кущові та станичні проводи, районна боївка СБ ОУН і загони УПА, які базувалися чи рейдували на території району. У тогочасний Богородчанський район входили такі сільради: Глибівка, Глибока, Горохолина, Горохолин Ліс, Грабовець, Гринівка, Діброва, Копачівка, Лесівка, Нивочин, Підгір'я, Похівка, Саджава, Скобичівка, Старі Богородчани, Хмелівка та райцентр Богородчани. До західних сіл району прилягало урочище Чорний ліс – основна база куренів УПА.

Радянська влада в район повернулася наприкінці липня 1944 р. і відразу взялася за розбудову своїх структур. Першим секретарем РК КП(б)У став В.П.Свердлов (у 1945 р. його змінив М.П.Фещенко), начальником РВ НКГБ – П.П.Зелененький, начальником РВ НКВД – О.К.Лашенко (незабаром його змінив Кислінський) [25, арк.4–6]. Боротьба з ОУН та УПА стала основним завданням для районної влади (як і загалом для радянської

влади в Західній Україні). Різноманітні наради обкому та райкому, директиви, резолюції, протоколи, інформації відображають розмах і напруження цієї боротьби. Проте регулярне документальне фіксування цього протистояння починається лише на початку 1945 р.

Серед особливостей радянських партійних документів, які впадають в очі, є така: у них практично не відображено найбільші бойові акції відділів УПА. Жодного слова не сказано про наскок куреня “Різуна” на райцентр Богородчани 12 вересня 1944 р. [32, с.67], про бій під с. Глибока 19 січня 1945 р., у якому курені “Прута” і “Благого” знищили за різними даними від 150 до 320 бійців НКВД [31, с.226–227]. Немає інформації про бій між селами Саджава й Глибівка 22 липня 1945 р., який теж завершився вдало для повстанців (вони втратили 20 убитих, у той час як радянська сторона – 150, і відступили в глиб лісу) [34, с.102]; не подано зовсім наскок куреня “Хмари” на роту НКВД у с. Гринівка 22 червня 1945 р., у якому останню було знищено майже повністю [31, с.58–59]. Партійні документи замовчують невдалі для радянської сторони бої, причому ця тенденція не є винятком для Богородчанського району, а регулярно повторюється. Наприклад, у доповіді про боротьбу із загонами УПА та підпіллям ОУН за період із серпня 1944 до січня 1945 рр. начальник Богородчанського РВ НКВД О.К.Лашенко до найбільш характерних “бандпроявів” відніс такі (фрагментарна вибірка): “5.08.1944 банда у кількості 100 чол. обстріляла прикордонну заставу 92-го прикордонного полку, поранено одного офіцера... 8.08.1944 виїжджаючи в службове відрядження, інструктор РВК в с. Нивочин пропав безвісти... 9.10.1944 в с. Старі Богородчани бандитами повішені 3 місцевих жителі-українці... 12.12.1944 в с. Горохолино банда напала на автомашину з 4-ма командирами, поранено двох, машина виведена з ладу” [11, арк.20]. І це при тому, коли відомо про бої цілих повстанських сотень і куренів із ротами, батальйонами й навіть полками внутрішніх і прикордонних військ НКВД. Тобто тут наочно проявляється тенденція до обманювання не лише простого народу, а, скоріш за все, вищих інстанцій.

Іншою особливістю в цих документах, навіть таємних, є неповний обсяг інформації або її перекручування. Так, в інформації про розгром куреня “Благого” сказано: упродовж двох днів боїв (19 і 20 березня 1945 р.) були вбиті 246 повстанців, у т. ч. і сам “Благий”, у них вилучено 16 кулеметів і 59 гвинтівок [24, арк.9]. За даними Василя Момота, який був кулеметником у курені “Благого” і брав безпосередню участь у бою, а в 1990 р. організував перепоховання останків загиблих, тоді впало 110 повстанців (при тому вони знищили 180 радянських бійців) [33, с.9]. Тому рахувати вбитих повстанців є сенс за кількість одиниць трофейної зброї, оскільки щодо зброї, на відміну від людей, вівся точний облік. Інший випадок: 10 січня 1946 р. повстанська чота повністю знищила в с. Гринівка гарнізон НКВД – 32 чол., серед загиблих був оперуповноважений РВ НКГБ (за повстанськими джерелами) [31, с.218]. У радянських документах (інформації про хід підготовки до виборів до Верховної Ради СРСР) указано, що в цьому бою вбито лише оперуповноваженого й поранено 2-х бійців [13, арк.7]. Таким чином, інформація не є неправдивою зовсім, але вона не є вичерпною, повною. Ця напівправа мала на меті не проявити, а приховати. У такому стилі складено чимало радянських документів.

Попри все це певна інформація знаходиться й у партійних документах, зокрема, коли йдеться про операції, організовані радянськими органами: облави, прочистки, засідки. Так, у доповідній записці О.К.Лашенка сказано, що за період із 01.08.1944 до 15.01.1945 рр. проведена 41 облава в районі (це з великих операцій), у якій арештовано або вбито 15 станичних і 2 підрайонні провідники [11, арк.20]. Сказано й про структуру УПА: у той час у районі діяло два районні проводи: провід “Яреми”, що дислокувався в Забережжі на території сусіднього Лисецького району, і провід “Вирля” у с. Саджава (потім – Горохолино) [11, арк.22].

Навіть ці скупі документи дозволяють зробити висновок, що до літа 1945 р. радянська влада трималася в районі зовсім ненадійно. Певне затишшя відбулось улітку, а вже восени 1945 р. секретар райкому М.П.Фещенко інформував обком про пожвавлен-

ня повстанського руху. Він це пояснював тим, “что на территорию черного леса пришли бандитские сотни Резуна...” [26, арк.13], тобто це означало, що курені “Прута” і “Хмари”, які перебували в рейдах, повернулися до своєї основної бази.

Головним завданням узимку 1945–1946 рр. у боротьбі з повстанським рухом для РК КП(б)У було не допустити, щоб повстанці зірвали вибори до Верховної Ради СРСР, а також розгромити всі загони УПА. Із цією метою в кожному селі району поставили військовий гарнізон, щоб унеможливити повстанцям перебувати в населених пунктах. Повстанці часто робили наскоки на гарнізони, про найбільший за масштабами наскок, який трапився в с. Гринівка, уже згадувалося вище. Окрім того, націоналісти знищували сільради та виборчі дільниці (останні були розгромлені в усіх селах біля Чорного лісу, а також у с. Ляхівці й Похівка. Гарнізони постійно проводили засідки, облави та інші операції. У січні 1946 р. було ліквідовано боївки “Твердого” і “Прометей” [29, арк.10]. У лютому й березні на території району вбито 30 і захоплено в полон 32 учасники визвольного руху (серед убитих були командир Тактичного відтинку “Чорний Ліс” Василь Андрусак – “Різун”, “Грегит” і командир куреня “Підкарпатський” Петро Вацик – “Прут”) [30, арк.4]. Знищення цих лідерів і взагалі постійне переслідування значно ослабили повстанські сили в районі, але до кінця ліквідувати підпілля не вдалося. У резолюції протоколу №11 закритих районних партійних зборів від 25.03.1946 стверджується: “До настоящего времени не ликвидированы бандитские группы Гайворона, Хмеля, Богдана, остатки банды Прута и особенно ослаблена борьба по выкорчевыванию оуновского подполья” [30, арк.4]. Та й сама лише кількісна перевага не відіграла вирішального значення в боротьбі з повстанським рухом, що визнавали й самі партійні керівники: “... Райпартзбори відмічають, що допомога надана нам ЦК КП(б)У гарнізонами військ використовується недостатньо, а проведення операцій не дає повного ефекту в результаті недостатньої оперативної їх підготовки...” [29, арк.10].

Усе ж таки перевага була в радянській сторони, через те до кінця 1946 р. практично всі великі загони УПА були або розбиті, або розформовані для подальшої підпільно-диверсійної роботи. Загалом протистояння в 1946 р. на Богородчанщині радянські партійні органи характеризують такими цифрами: убито членів ОУН і УПА – 166, прийшло з повинною – 65, арештовано – 156. Трофеї: кулеметів – 10, гвинтівок – 50, автоматів – 25, патронів – 30 000, пістолетів – 174, гранат – 200. Терактів у районі вчинено 20, убито 9 чол. партійно-радянського активу й 20 місцевих [27, арк.4]. У число радянських утрат не увійшли втрати військовослужбовців гарнізонів армії та внутрішніх військ НКВД.

У 1947 р. радянські каральні органи завдали важких утрат підпіллю Богородчанського району. У зв’язку з арештом чи загибеллю, кілька разів мінялися керівники районного проводу, господарчі референти ОУН, референти СБ. Так, у березні було знищено районного провідника “Хмеля” – Надрагу [7, арк.3]. У травні вбито господарчого референта райпроводу “Колоса” – Гайдима Василя Гавриловича, 25 червня вбито районного провідника “Черника” і районного референта СБ “Вітра”, 15 липня ліквідовано коменданта районної боївки СБ “Пластуна” і його заступника “Максима” [4, арк.6]. Також було знищено кілька кущових і станичних провідників та референтів різних рівнів. У червні на території району було ліквідовано окружного провідника “Всеволода” і членів його штабу “Мирона” і “Циганку” [9, арк.22]. Звітуючи про роботу щодо ліквідації націоналістичного підпілля в 1947 р., перший секретар РК КП(б)У Левченко вказав, що за цей час повністю ліквідовано районний провід, знищено 5 підпільних і 4 легальних станичних організацій, ліквідовано 34 чол. з підпілля і 45 “легалів” [9, арк.22–24]. Окрім того, радянські спецслужби боролися з націоналістичним рухом шляхом організації провокацій. У результаті таких провокацій упродовж 1947 р. службою безпеки ОУН було знищено 4 підпільники: районний політреферент П.М.Фіцинець – “Мирослав”, районний пропагандист Бабій Олексій Миколайович – “Шпак”, станичний провідник Іванів Олексій Онуфрійович – “Левко” і господарчий станиці Якубів Петро Семенович – “Барон” [2, арк.17].

У свою чергу, націоналісти теж відповідали диверсійно-терористичною й пропагандистською діяльністю. Терористичні акти були спрямовані, передусім, на партійно-радянський і сільський актив, учасників колгоспного будівництва. Наймасштабнішими терактами в 1947 р. стали вбивство секретаря сільради с. Горохолино Квасняка й комсомольця с. Нивочин Н.Гавера у січні [28, арк.8] і знищення секретаря комсомольської організації с. Горохолино Мандрик Анни Петрівни 30 жовтня [12, арк.12]. А всього, за офіційними даними, упродовж 1944–1947 рр. у районі від рук націоналістів загинуло 86 людей із партійно-радянського активу й 4 було поранено [1, арк.3]. У цю цифру не входять військовослужбовці радянської армії та військ НКВД, бійці винищувальних батальйонів і, скоріш за все, звичайні селяни, чиї провини перед оунівцями поки що не з'ясовані.

На кінець 1947 р. у районі залишилися такі підпільні організації (подано на основі радянських звітів):

- куц №1 – 4 чол., ареал дій – с. Горохолино, Горохолин Ліс, Грабовець, Похівка. При куці діяли 2 станичні організації [10, арк.18]. Куцовий провідник – Микицей Василь Степанович – “Гук”, “Куценко” (став ним після ліквідації 19.10.1947 Литвина Федора Семеновича – псевдо “Ручай”). До куца також входили: Мацюк Василь Федорович – “Барон”, господарчий референт куца; Гатич Степан Степанович – “Кармелюк”, станичний с. Похівка; Суш Семен Дмитрович – “Козак”, станичний с. Грабовець [3, арк.3];

- куц №2 – 7 чол., ареал дій – с. Діброва, Бистриця, Глибівка. При куці діяли 2 станиці [10, арк.18]. Куцовий провідник – Костюк Михайло Остапович – “Стріла”. До куца також входили: Середюк Іван Федорович – “Батрак”, господарчий; Павлюк Микола Степанович – “Гриць”, інформатор СБ; Капушак Микола Олексійович – “Степ”, станичний с. Діброва; Костюк Іван Степанович – “Мороз”; Стешко Іван Васильович – “Гук”, станичний с. Бистриця; Черевко Іван Васильович – “Сорока” [3, арк.3];

- куц №3 – 4 чол., ареал дій – с. Старі Богородчани, Гринівка, Нивочин, Лесівка. При куці діяли 3 станиці. Куцовий провідник – Коротницький Микола Юрійович – “Маяк”, який також виконував обов’язки районного провідника [2, арк.16]. До куца входили: Гложик Олексій Іванович – “Дунай”, господарчий; Яцків Федір Васильович – “Ляндвіг”, станичний с. Гринівка; Глуханюк Дмитро Семенович – “Нечай”, станичний с. Нивочин [3, арк.3].

Така структура підпілля в районі зберігалася з кінця 1947 аж до 1950 рр. Протягом цього часу активно діяли всі вищезазначені куці, хоча час від часу чекістсько-військові операції завдавали їм утрат. Так, у ніч на 17 квітня 1948 р. у с. Горохолино вбито господарчого куца №1 Капушака Івана Васильовича – “Гамалію”, наступної ночі в Чорному лісі вбито Стефаніва Дмитра Федоровича – “Вовка”, який певний час очолював третій куц [5, арк.21]. Окрім того, у підпільній структурі району перебувала також боївка СБ, яку до своєї загибелі 22 серпня 1948 р. очолював “Клим”, а потім “Волос” – ім’я Василь, уродженець с. Красне Перегінського району [23, арк.3]. Також у червні-липні 1948 р. на території району перебував член окружного проводу ОУН, слідчий окружної СБ “Жар”, або ж “Кливець”. Рейдово-пошукова група, яка під виглядом лісорубів повинна була встановити його місцеперебування й ліквідувати, успіху не мала [8, арк.8].

Загалом, як видно з довідки начальника РВ МГБ Сиромятнікова, за друге півріччя 1948 р. у районі вбиті й арештовані 32 члени ОУН та їхні “посібники”. Упродовж року націоналісти здійснили 6 “бандпроявів”: 3 лютого в с. Саджава вбили голову сільради Надрагу й секретаря Тимішака; 5 березня в с. Хмелівка вбили працівників МВД Іванцева та Притулу й поранили інструктора райкому Карпова; 22 квітня знищили вчительку Грабовецької школи Єрмалюк; у червні 1948 р. у с. Хмелівка вбито бухгалтера колгоспу Лесіва; 10 жовтня в с. Саджава забрали в ліс агента дорожнього будівництва Цюпу й продавця кіоска Бобика; 23 листопада в с. Глибівка вбили агента мінзагу Канайчева [6, арк.1]. Таким чином, радянські документи й цей рік зображають як рік напруженого протистояння між радянською окупаційною владою та українським підпільним рухом.

Протягом 1949 р. добре законспіроване підпілля продовжувало завдавати болючих ударів по радянському активу, одночасно із цим приймаючи у свої ряди нових людей. Один із таких новоприйнятих у куш №2, юнак Андрусин Василь, який ще навіть не мав псевдо, 15 липня в рідному селі Глибівка вчинив вдалий замах на агента соцстраху Д.П.Волочія, причому зробив це ввечері біля селянської садиби на очах у кількох людей [16, арк.8]. Після цього він кілька тижнів переховувався, але під час військово-чекістської операції з його розшуку був убитий 7 серпня неподалік власного села [14, арк.11]. Ще більш резонансним було знищення секретаря РК ЛКСМУ Марчука Миколи Васильовича, який був уродженцем Заболотівського району, під час німецької окупації перебував у Заболотівській підпільній організації, а в 1945 р. працював у провокативній спецбоївці УМГБ. Замах на нього підготували підпільники з куша “Стріли”, який незадовго перед тим очолив також районний провід. Шістнадцятого серпня в приміщенні Богородчанської районної лікарні шестеро бойовиків успішно виконали цей замах, органам МГБ нікого не вдалося спіймати по гарячих слідах [21, арк.12]. Також цього року було вбито продавця кооперації с. Горохолино І.Д.Веприка [20, арк.17], трьох селян у с. Хмелівка (причини невідомі), уродженку с. Нивочин М.І.Романів (за те, що мала інтимний зв’язок з офіцерами радянської армії) [17, арк.20], десятника с. Гринівка М.В.Яцківа [18, арк.22] і директора млина в с. Старі Богородчани М.Г.Піскунова [19, арк.31].

При всьому бажанні радянські документи не можуть ствердити на кінець 1949 р. розгром підпілля. Станом на 31.12.1949, як видно з інформації начальника РВ МГБ Каткова, підпільні організації нараховували: куш “Тука” – 4 чол., куш “Стріли” – 9 чол., куш “Маяка” – 2 чол., крім цього, у районі перебувало ще 4 одинаки та районний референт СБ “Волос” [15, арк.29]. Ці 20 людей, завзятих націоналістів, що не визнавали компромісів і не бажали здаватися, чинили дестабілізацію в районі, усіма силами зривали заходи радянської влади, особливо щодо створення колгоспів. Однак підпілля протягом року теж утратило кілька чоловік. Найболючішою втратою було вбивство у вересні 1949 р. Черевка Івана Васильовича – “Сороки”, який виконував обов’язки провідника другого куша, у зв’язку з тим, що “Стріла” став за сумісництвом районним провідником [22, арк.15].

Після 1949 р. радянські партійні документи не подають даних про діяльність підпілля ОУН у Богородчанському районі. Очевидно, цим партслужбовці намагаються підкреслити, що надалі збройної боротьби в районі не було. Однак факти свідчать протилежне. Націоналістичні організації діяли на території району як мінімум до вересня 1951 р. Розгром підпілля на Богородчанщині пов’язаний із провокативною діяльністю колишнього окружного референта пропаганди Станіславщини Михайла Козака – “Байденка”, який після того, як його схопили в лютому 1951 р., пішов на співпрацю з органами МГБ і допоміг знищити не один районний провід. Саме в серпні 1951 р. за його участю почався розгром підпілля Богородчанського району й до кінця вересня 1951 р. він був в основному, завершений [35]. Так закінчилася збройна боротьба за Українську Державу на цьому невеликому шматку території.

Підсумовуючи огляд радянських партійних документів, що розкривають боротьбу з націоналістичним рухом, можна констатувати такі речі: по-перше, ворожість й упередженість режиму в ставленні до національно-визвольної боротьби, що проявляється в таких висловах, як: “банди українсько-німецьких націоналістів”, “німецькі запроданці”, “криваві кати” і т. п., хоча це не викликає жодного подиву, а є загальною рисою протистояння режиму і визвольного руху; по-друге, намагання приховати правду, схильність до окомиллювання в показниках співвідношень власних утрат і втрат націоналістів, що підтверджується вищенаведеними прикладами найбільших боїв УПА з радянськими частинами в районі, а також замовчуванням про діяльність підпілля після 1949 р.; по-третє, незважаючи на велику частку суб’єктивізму й недостовірності, досить великий і

насичений об'єм інформації про націоналістично-радянське протистояння в другій половині 1946–1949 рр. (більшість із вищенаведених у статті архівних документів стосуються саме цього періоду); по-четверте, у цих документах часто висвітлюються рішення обкому, райкому, план операцій проти підпілля, відплатні заходи на теракти націоналістів, що характеризує розмах і запеклість боротьби. Тому загалом радянські партійні документи попри свою упередженість і велику частку недостовірності є важливим джерелом для вивчення боротьби радянського режиму з націоналістичним підпіллям, причому це стосується не лише Богородчанського району, а й усієї області й узагалі всіх територій, де діяв підпільний націоналістичний рух. Їх вивчення є необхідною передумовою для всебічного й об'єктивного знання про підпільну націоналістичну боротьбу проти радянського окупаційного режиму.

1. Дані про втрати партійно-радянського активу Станіславської області від рук оунівців за 1944–1947 рр. // Державний архів Івано-Франківської області (надалі – Держархів Івано-Франківської обл.), ф. П-1, оп. 1, спр. 589, арк. 3.
2. Довідка заступника начальника Богородчанського РВ МГБ капітана Олійника про наявність підпільних організацій на території району від 17.11.1947 // Держархів Івано-Франківської обл., ф. П-3, оп. 1, спр. 57, арк. 17.
3. Довідка начальника Богородчанського РВ МГБ майора Сиромятнікова про наявність націоналістичних організацій у районі станом на 14.06.1948 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 81, арк. 3.
4. Довідка начальника Богородчанського РВ МГБ майора Сиромятнікова про результати боротьби з підпіллям ОУН за період січня-червня 1947 р. // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 57, арк. 6.
5. Довідка секретарю Богородчанського РК КП(б)У від начальника РВ МГБ майора Сиромятнікова про боротьбу з підпіллям у районі протягом квітня 1948 року // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 81, арк. 21.
6. Довідка секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ майора Сиромятнікова про результати боротьби проти націоналістичного підпілля в районі від 23.02.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 1.
7. Довідка секретаря РК КП(б)У Фещенка про хід боротьби з націоналістами у Богородчанському районі з 1.01.1947 по 14.04.1947 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 57, арк. 3.
8. Донесення секретарю Станіславського ОК КП(б)У Слоню від секретаря Богородчанського РК КП(б)У Дацюка про виконання постанов ЦК КП(б)У від 1.06.1948 і ОК КП(б)У від 12.06.1948 щодо боротьби з націоналістами та колективізації району // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 79, арк. 8.
9. Донесення секретарю Станіславського ОК КП(б)У Слоню від секретаря Богородчанського РК КП(б)У Левченка про хід ліквідації націоналістичного підпілля в районі за грудень 1947 р. // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 57, арк. 22–24.
10. Донесення секретарю Станіславського обкому КП(б)У Слоню від секретаря Богородчанського РК КП(б)У Левченка про хід ліквідації націоналістичного підпілля в районі за листопад 1947 р. // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 57, арк. 18.
11. Доповідна записка начальника Богородчанського РВ НКВС Лашенка про результати боротьби із загонами УПА та підпіллям ОУН за період з липня 1944 по 15 січня 1945 р. // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 16, арк. 19–25.
12. Доповідна записка секретарю Станіславського обкому КП(б)У Слоню від секретаря Богородчанського РК КП(б)У Левченка від 1.11.1947 про теракт у с. Горохолино // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 57, арк. 12.
13. Інформація про хід підготовки до виборів до Верховної Ради СРСР по Станіславській області станом на 18 січня 1946 року // Там само, ф. П-1, оп. 1, спр. 404, арк. 7.
14. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від заступника начальника РВ МГБ старшого лейтенанта Уткіна про вбивство підпільника Андрусишина В.М. від 8.08.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 11.
15. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ лейтенанта Каткова про боротьбу з підпіллям ОУН від 31.12.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 29.
16. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ лейтенанта Каткова про вбивство оунівцями агента соцстраху Волочія Д.П. від 18.07.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 8.
17. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ лейтенанта Каткова про вбивство оунівцями жительки с. Нивочин Романів М.І. від 22.09.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 20.
18. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ лейтенанта Каткова про вбивство оунівцями жителя с. Гринівка Яцкова М.В. від 26.09.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 22.

19. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ лейтенанта Каткова про вбивство завідувача млином Піскунова М.Г. від 31.12.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 31.
20. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ лейтенанта Каткова про вбивство продавця кооперації Веприка І.Д. від 3.09.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 17.
21. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ лейтенанта Каткова про вбивство оунівцями секретаря РК ЛКСМУ Марчука М.В. від 17.08.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 12.
22. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ лейтенанта Каткова про знищення підпільників від 3.09.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 15.
23. Інформація секретарю Богородчанського РК КП(б)У Дацюку від начальника РВ МГБ лейтенанта Каткова про наявність націоналістичного підпілля в районі від 30.06.1949 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 101, арк. 3.
24. Інформація секретаря Богородчанського райкому КП(б)У Свердлова про виконання рішень ЦК КП(б)У від 10.01.1945 та 26.02.1945 про ліквідацію націоналістичного підпілля станом на 22.03.1945 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 16, арк. 9.
25. Контрольний список працівників Богородчанського РК КП(б)У, що входять в номенклатуру обкому на кінець 1944 року // Там само, ф. П-1, оп. 1, спр. 9, арк. 4–6.
26. Політінформація від секретаря Богородчанського РК КП(б)У Фещенка М.П. про ситуацію в районі станом на 1 жовтня 1945 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 16, арк. 13.
27. Протокол № 3 районних партзборів Богородчанської партійної організації від 30.12.1946 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 31, арк. 4.
28. Протокол № 7 закритих районних партзборів парторганізації Богородчанського району від 18.04.1947 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 50, арк. 8.
29. Протокол № 9 партзборів Богородчанського району від 29.01.1946 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 24, арк. 10.
30. Протокол № 11 закритих партзборів Богородчанського району від 25.03.1946 // Там само, ф. П-3, оп. 1, спр. 26, арк. 4.
31. Літопис Української Повстанської Армії. Т. 4 : Чорний Ліс // Видання команди Станіславівського тактичного відтинку УПА, 1947–1950. – Кн. 2 : 1948–1950 (продовження). – 1979. – 282 с.
32. Літопис Української Повстанської Армії. Т. 19 : Група УПА “Говерля”. – Кн. 2 : Спомини, статті та видання історично-мемуарного характеру. – 1992. – 360 с.
33. Момот В. Сповідь “Невмирущого” / В. Момот. – 2-ге вид., доповн. – Львів : Сполом, 2004. – 420 с.
34. Українська Повстанська Армія. Бойові дії УПА за 1943–1950 рр. Ч. 2 // Бібліотека українського підпільника. Видання ЗЧ ОУН. – 1960. – 386 с.
35. Провідник “Шпак” [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу : <http://museum-bandera.if.ua/main.php>.

В статті аналізуються особливості протистояння радянського режиму та українського націоналістичного підпілля на території Богородчанського району в його адміністративних границях 1940–1950-х рр. на матеріалах радянських партійних документів.

Ключевые слова: Богородчанский район, документы, советский режим, националистическое подполье, ОУН, УПА, НКВД, МГБ.

This article analyses the essentialities of the confrontation of the Soviet regime and Ukrainian nationalist underground on the territory of Bohorodchany district in its administrative borders in 1940–1950 on the materials of Soviet party documents.

Key words: Bohorodchany district, documents, Soviet regime, nationalist underground, OUN, UPA, NKVD, MGB.